

Пътят към нормалното МВР

14.08.2013 09:42 | Анализи

Стефан Попов

Министърът на вътрешните работи обяви 15% съкращение на административен персонал и ликвидация на губещи търговските дейности по охрана (т.нар. СОД).

Това е добър начален ход, но все пак символичен. По мащаби той е сравним със ситуация, при която е ясно, че трябва да се ликвидира примерно монстрът "Кремиковци", а правителството заявява, че ще съкрати губещата обществена кухня и заводския работнически стол.

В какво състояние е МВР и трябва ли нещо по-съществено да се направи?

МВР е най-съхраненото от социализма министерство и най-ревностно пазеното от сериозна реформа. След 1990 г. поради закриването на "Държавна сигурност" от МВР отпадат всички спецструктури като външно разузнаване, контраразузнаване, следствие и т.н. След изхвърлянето на апарата за директна репресия министерството сякаш става нормална структура на светската власт. Но само привидно. След 1990-а то

продължава
да набъбва

В него има всичко: освен странните търговски дейности от охрана до строителство, звена за справяне с бедствия и аварии (които сами станаха министерство неотдавна); пожарната команда; институти по криминалистика, криминология, психология; все още прочутите СРС-та; доскоро звеното срещу организираната престъпност ГДБОП, погрешно внедрено в ДАНС; миграционни служби; Гранична полиция; пътната полиция; и един пълен анахронизъм - полицейска академия, която се управлява като дирекция на министерство... И какво ли не още.

Днес МВР продължава да е аномална суперструктура, институционален динозавър, какъвто съвременната конституционна държава не би следвало да търпи на територията си. МВР отдавна не е подслон за "Държавна сигурност", но продължава да отглежда манталитет на ГМО и да расте отвъд собствената си централна функция на полиция до границите на държавата. Затова поредният министър закономерно става вицепремиер.

Какво трябва да се направи с МВР, за да се превърне в нещо нормално, демократично поносимо, в крайна сметка в една смислена светска институция, каквато днес то категорично не е?

МВР е институция, за която е необходим базисен обществен консенсус по отношение на основната дефиниция - тази, около която ще се организира бъдещата структура. Накратко: функцията, заради която се изгражда едно нормално МВР, е полицейската функция. Тя е принципно охранителна, нейният първичен ангажимент е охрана на обществен ред. Всичко останало, което днешното министерство е обхванало до степен да заприлича на приказно царство на

биоразнообразието, трябва да се смята за допълнително, в повечето случаи излишно, а често и риск за вътрешно-институционална криминализация.

Ако има консенсус по тази основополагаща дефиниция за ролята на "нещо като МВР" в демократичната държава, вътрешното министерство трябва да стане обект на (повече от една) независими оценки, които да препоръчат бъдещия модел. Това е съществен момент, който не бих препоръчвал за всяко министерство. Например Министерството на отбраната се прибра до приличен размер в резултат на изисквания на НАТО. Други министерства са се формирали в резултат на национална традиция, която не може да бъде променяна произволно. За трети остава необяснимо защо имат статут на министерства - като Министерството на културата и Министерството на младежта и спорта. Но те могат с едно просто решение да престанат да бъдат такива.

С МВР случаят е доста по-сложен. Една оценка ще развие по-детайлно и аргументирано два момента.

Първият е, че МВР трябва драстично да съкрати броя на функциите си. Не персонала, което е следствие, а гигантския сноп функции отвъд охранителната. Тогава ще се види, че в традиционната роля по охрана на обществения ред следва да се включат границите и имиграцията, както се очаква от ЕС. Ще остане ангажиментът с всекидневната конвенционална престъпност. Ще се добавят още някои напълно задължителни неща. Ще отпадне т.нар. организирана престъпност, с която досега МВР се занимава само за да могат шефовете му да поддържат другарски отношения с нея.

Тогава ще стане ясно, че развита като национална полиция, функцията, изпълнявана от МВР,

дори не се нуждае от министерство

И дори да запази такъв статут, то не би представлявало прелест, желана от всяко управляващо мнозинство. В контекста на протестното движение трябва да се добави, че това е една конкретна политика по декриминализацията на държавата.

И вторият момент - развитата нова структура на национална полиция трябва да се децентрализира териториално. Тук разумният баланс трябва да се търси по-внимателно и все пак със смело противодействие срещу бюрократичните инерции за йерархии и централизация. Идеята е полицията да бъде доближена максимално до малките общности, което се съдържа имплицитно в дефиницията на основната роля.

Това е реформата, така трябва да бъде направена. Всичко останало е половинчата ведомствена естетика, която извежда мислещия гражданин на улицата.

Авторът е директор на неправителствената организация "РискМонитор".